

Helsingfors/Mariehamn 28.1.2022

Nr 3/22

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
15.12.2021, nr 287 och
289/2021.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 15.12.2021 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om ändring av landskapslagen om marknadskontrollen av vissa produkter (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tobak och relaterade produkter.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Förteckningen över de produktspecifika landskapslagar som landskapslagen om marknadskontrollen av vissa produkter (nedan marknadskontrollagen) är tillämplig på utvidgas med åtta landskapslagar. Samtidigt kompletteras tillsynsbestämmelserna. I landskapslagen om tobak och relaterade produkter intas hänvisningar till marknadskontrollagen.

Ändringarna i landskapslagen föranleds av EU:s marknadskontrollförordning som, i huvudsak, redan förutsätts vara tillämplig i medlemsstaterna.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen berör i första hand näringsverksamhet, som med vissa undantag utgör landskapsbehörighet enligt självstyrelselagens 18 § 22 punkt, samt konsumentssäkerhet (produktsäkerhet), som är

att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 12 och 22 punkterna.

Landskapslagarna gäller även landskapets myndigheter, allmän ordning och säkerhet samt natur- och miljövård på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 6 och 10 punkterna i självstyrelselagen.

Beträffande fördelningen av lagstiftningsbehörigheten hänvisas även till det som anförts vid lagstiftningskontrollen av de enskilda landskapslagar på vilka marknadskontrollagen genom landskapslagen görs tillämplig.

I landskapslagen intas kompletterande bestämmelser om tillsynsåtgärder såsom rätten att företa inspektioner, rätten att få information samt vidtagande av tvångsåtgärder. I landskapets behörighet ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden, medan bestämmelserna om tvångsmedel med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen kan intas i landskapslagen. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Sådana bestämmelser kan jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Bestämmelser i landskapslagen som kan beröra de grundläggande fri- och rättigheterna är bestämmelserna om tillsynsmyndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer (7 §), rätten att skaffa produkter under annan identitet (9a §) och befogenheter i samband med onlinegränssnitt och domännamn (7 och 21a §).

Landskapslagens 9a § berättigar tillsynsmyndigheten att skaffa produkter under annan (fingerad) identitet. Paragrafen förutsätter att detta ska vara nödvändigt för tillsynen av att produkterna överensstämmer med kraven. Paragrafen är därigenom främst att hänföra till landskapets behörighet gällande konsumentssäkerheten.

Landskapslagens 21a § reglerar tillsynsmyndighetens befogenheter i samband med onlinegränssnitt och domännamn. Dessutom berättigar landskapslagens 7 § 2 mom. tillsynsmyndigheten att av den ekonomiska aktören få sådana för tillsynen nödvändiga upplysningar som behövs för att verifiera ägare av onlinegränssnitt. I uppdelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet och riket i 18 och 27 paragraferna i självstyrelselagen nämns inte domännamn eller onlinegränssnitt som ett särskilt rättsområde. Rättsområden som inte särskilt anges i nämnda paragrafer ska i behörighetshänseende bedömas utgående från de grundsatser som följs i lagen som helhet. Ålandsdelegationen har i andra sammanhang gjort bedömningen att den lagstiftning som gäller domännamn närmast berör rättsområdet televerksamhet, som i 27 § 40 punkten i självstyrelselagen hänförs till rikets behörighet. Frågor gällande domännamn tangerar även den

lagstiftning som gäller varumärke samt bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket enligt 27 § 8 och 10 punkterna i självstyrelselagen. Ärenden gällande domännamn är således enligt 27 § 42 punkten i självstyrelselagen att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet. För att tillsynsmyndigheten ska få utöva de befogenheter som landskapslagens 21a § berättigar till förutsätts dock att de är nödvändiga för att undanröja den allvarliga risk som produkten medför för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i landskapslagens 1 § 1 mom. Paragrafen berör således i första hand produktsäkerheten och andra i detta avsnitt nämnda rättsområden som enligt beskrivningen ovan utgör landskapsbehörighet.

Ålandsdelegationen konstaterar i sammanhanget att motsvarande bestämmelser som föreskrivs i bl.a. landskapslagens 7 §, 9a § och 21 a § föreslås i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och till lagar som har samband med den (RP 139/2021 rd). I propositionen anges att i rikslagarna föreslås sådana ändringar som är nödvändiga med anledning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42 EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan marknadskontrollförordningen. Beträffande bestämmelserna om myndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer anges i propositionen att bestämmelserna behövs för tillämpningen av artikel 14.4 c i marknadskontrollförordningen. Enligt propositionen tilldelas marknadskontrollmyndigheterna genom bestämmelserna om rätten att skaffa produkter under annan identitet den befogenhet som avses i artikel 14.4 j i marknadskontrollförordningen att köpa varuprover under fingerad identitet. Befogenheterna i samband med onlinegränssnitt och domännamn baserar sig enligt propositionen på artikel 14.4 k i marknadskontrollförordningen. Bestämmelser i EU-förordningar har ansetts vara direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Eftersom de ovan beskrivna bestämmelserna förutsätts i marknadskontrollförordningen och överensstämmer med den föranleder de inte några anmärkningar i behörighetsavseende, trots att behandlingen av ovan nämnda proposition inte hade avslutats i riksdagen då lagtinget antog landskapslagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger. Tillämpningen av landskapslagen på landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse om kraven för aerosoler och landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av

konsumenter, antagna samma dag som föreliggande landskapslag, förutsätter att även nämnda landskapslagar träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Suviranta jämte suppleanten Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare